

บทบาทของนิสิตนักศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษา

1. ความจำเป็นของการพัฒนาบทบาทนิสิตนักศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

นิสิตนักศึกษาในฐานะผู้รับบริการและเป็นผลผลิตสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงของสถาบันอุดมศึกษา จึงมีพันธะสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบัน มีส่วนร่วมและเป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้งานประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาจึงกำหนดให้มีตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของนักศึกษาไว้ในตัวบ่งชี้ที่ 9.2 มีระบบและกลไกการให้ความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแก่นักศึกษา โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 9.2 : มีระบบและกลไกการให้ความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพแก่นักศึกษา

คำอธิบายตัวบ่งชี้ : สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน เพื่อให้นักศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพของสถาบันให้เข้มแข็งรวมทั้งจัดระบบให้ทุกกิจกรรมหรือโครงการของนักศึกษา มีการประกันคุณภาพทุกกิจกรรมหรือโครงการ

แนวปฏิบัติที่ดี :

1. มีระบบและกลไกในการสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการประกันคุณภาพให้กับนักศึกษา
2. มีระบบและกลไกส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพของสถาบัน
3. มีระบบและกลไกส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ด้านประกันคุณภาพ กระบวนการคุณภาพ เช่น 5 ส. PDCA ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพกิจกรรมหรือโครงการนักศึกษา
4. การติดตามประเมินผลและพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งกิจกรรมที่ดำเนินการโดยนักศึกษา และที่นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน

เกณฑ์มาตรฐาน

1. มีระบบการให้ความรู้และทักษะการประกันคุณภาพการศึกษาแก่นักศึกษา
2. มีระบบส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ด้านการประกันคุณภาพไปใช้กับกิจกรรมนักศึกษา
3. มีกลไกให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน
4. นักศึกษามีการใช้กระบวนการคุณภาพ ในการพัฒนาคุณภาพของกิจกรรมหรือโครงการนักศึกษา
5. นักศึกษาสร้างเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพภายในสถาบันและระหว่างสถาบัน

6. มีระบบติดตามประเมินผลการประกันคุณภาพในกิจกรรมที่นักศึกษาดำเนินการในส่วนที่นักศึกษามีส่วนร่วมกับการประกันคุณภาพของสถาบัน

7. มีการนำผลประเมินไปพัฒนากระบวนการให้ความรู้และกลไกการดำเนินงานประกันคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงมีนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษามีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับนิสิตนักศึกษาเพื่อให้นิสิตนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพของสถาบันให้เข้มแข็ง รวมทั้งมีการนำแนวคิดการประกันคุณภาพไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการของนิสิตนักศึกษา

2. บทบาทนิสิตนักศึกษากับการประกันคุณภาพของสถาบันศึกษา

นิสิตนักศึกษาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา จึงควรมีบทบาทในการเป็นส่วนสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะผลการดำเนินงานที่ดีมีคุณภาพย่อมส่งผลโดยตรงต่อนิสิตนักศึกษา บทบาทนิสิตนักศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา มีดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทในการให้ความร่วมมือให้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้วยการให้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมา ให้ข้อเท็จจริงมากที่สุด เพื่อให้ข้อมูลความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ เป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันต่อไป

2.2 บทบาทในการรับรู้ ติดตามและให้ข้อเสนอแนะหรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพของสถาบัน เป็นส่วนที่นิสิตนักศึกษาพิจารณาแล้ว เห็นว่าข้อมูลดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาระบบการประเมินในฐานะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

2.3 บทบาทในการศึกษา ติดตาม กำกับว่าข้อมูลที่ให้ไปมีการนำไปปรับปรุงหรือใช้ประโยชน์จากการประเมินหรือไม่ อย่างไร โดยติดตามผลการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในภาพรวมและในส่วนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อนิสิตนักศึกษาโดยตรง เช่น องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน องค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษา องค์ประกอบด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม องค์ประกอบด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หรือ องค์ประกอบด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพ นิสิตนักศึกษาควรศึกษาว่าสถาบันได้ดำเนินการตามองค์ประกอบเหล่านั้นอย่างไร มีจุดแข็งที่ต้องเสริม จุดอ่อนที่ควรแก้ไขในด้านใดบ้าง มีกระบวนการใดที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่ดำเนินการแล้วส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาดีขึ้น ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของบัณฑิต

2.4 บทบาทในการสนับสนุนให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันดำเนินไปได้ โดยนิสิตนักศึกษสามารถแสดงบทบาทในการส่งเสริมสถาบันได้หลายรูปแบบ อาทิ การ

รวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งองค์กรนิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน เผยแพร่และเชิญชวนนิสิตนักศึกษาในสถาบันได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบัน สร้างเครือข่ายในการร่วมกันติดตาม รับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาของสถาบัน สร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างวิสัยทัศน์และโลกทัศน์การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพมีความเข้มแข็งและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่นิสิตนักศึกษาต่อไป

2.5 บทบาทในการนำความรู้และทักษะด้านการประกันคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตัวเอง พัฒนางานกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานกิจการนักศึกษา พ.ศ. 2541 มีการกำกับ ติดตามและประเมินคุณภาพการดำเนินงานกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา โดยอย่างน้อยต้องดำเนินการ 5 ประเภท คือ กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมกีฬาและการส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรักษาสีสิ่งแวดล้อม กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองในขณะที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาได้เต็มศักยภาพ และสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพไปใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษาและปรับใช้ในชีวิตการทำงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

นิสิตนักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพตามภารกิจต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

3.1 ด้านการเรียนการสอน

นิสิตนักศึกษาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการริเริ่มวางแผนของตนเอง กำกับกับการดำเนินการตามแผนประเมินผล การเรียนรู้ของตนเองและร่วมทำงานกับอาจารย์ บุคลากรสายสนับสนุน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง นำความรู้ด้านประกันคุณภาพการศึกษาที่มีอยู่ไปใช้ในการทำกิจกรรมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การให้บริการต่าง ๆ แก่ชุมชนและสังคม และนิสิตนักศึกษาควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันเพื่อเป็นการเรียนรู้และฝึกฝนตนเอง เป็นการเสริมการเรียนการสอนกิจกรรมดังกล่าวได้แก่ กิจกรรมส่วนกลาง(องค์การนิสิตนักศึกษาหรือสโมสรนิสิตนักศึกษา) กิจกรรมวิชาการ (ชมรม หรือชุมนุมทางวิชาการ เช่น ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมคอมพิวเตอร์) กิจกรรมกีฬา (ชมรมกีฬาประเภทต่าง ๆ เช่น ชมรมฟุตบอล ชมรมกรีฑา) กิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรม (ชมรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม เช่น ชมรมดนตรีไทย ชมรมดนตรีสากล ชมรมศาสนาสัมพันธ์) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ (ชมรมกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น ชมรมค่ายอาสาพัฒนา ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) กิจกรรมนันทนาการ (การสร้างสรรค์การออกกำลังกาย การเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ การเล่นกีฬา) สามารถนำความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาไปสู่การทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในแต่ละประเภท ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และการ

จัดกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา มีจำนวน 9 ตัวบ่งชี้ โดยนิสิตนักศึกษาจะมีบทบาทในการดำเนินการในแต่ละตัวบ่งชี้

3.2 ด้านการวิจัย

นิสิตนักศึกษาโดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสามารถเข้าร่วมงานด้านวิจัยกับอาจารย์ นักวิจัย และบุคลากรสายสนับสนุนของสถาบัน ทั้งการเป็นกลุ่มตัวอย่าง (subject) สำหรับการวิจัยและการร่วมวิจัยกับบุคลากรของสถาบัน ซึ่งจะทำให้นิสิตนักศึกษามีประสบการณ์ด้านวิจัย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียน และผลการวิจัยของนิสิตนักศึกษาและผลงานวิจัยของอาจารย์ ยังมีประโยชน์ทั้งในการนำไปใช้ด้านต่าง ๆ อีกด้วย ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมีจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ โดยนิสิตนักศึกษาจะมีบทบาทในการดำเนินการในแต่ละตัวบ่งชี้

3.3 ด้านการให้บริการด้านวิชาการแก่สังคม

การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม เป็นภารกิจหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันและชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความรู้สมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมบริการวิชาการของนิสิตนักศึกษายังเป็นการเพิ่มทักษะและความรู้ให้กับนิสิตนักศึกษา และยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของตน ได้ฝึกฝนทักษะด้านอาชีพตามสภาพความเป็นจริงเพื่อให้ทราบความต้องการของสังคม ปัญหาของสังคมและร่วมกันแก้ไข นิสิตนักศึกษาสามารถนำความรู้ด้านการประกันคุณภาพไปสู่ชุมชนสังคม ให้รู้จักการดำเนินงานที่มีคุณภาพ ช่วยเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นในการตรวจสอบการดำเนินงานด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมของสถาบัน ให้เป็นไปตามเป้าหมายของภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางวิชาการแก่สังคม มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ โดยนิสิตนักศึกษาจะมีบทบาทในการดำเนินการในแต่ละตัวบ่งชี้

3.4 ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

นิสิตนักศึกษาต้องร่วมกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันแล้ว ยังต้องร่วมจัดกิจกรรมของสโมสรหรือชมรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทยที่จะต้องมีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ โดยนิสิตนักศึกษา จะมีบทบาทในการดำเนินการในแต่ละตัวบ่งชี้